

*THEN I-NA: ZIRLÂI TLÂNGPUI THLÎRNA***Châng Thlan:** *Daniela 9:19.***Bible Châng Thlûr Bing Tûrte:** *2 Lalte 19:15–19; Jeremia 25:11, 12; 29:10; Daniela 9; Matthaia 5:16; Jakoba 5:16.*

Tuhmahruai: Daniela 9-a thupui pawimawh tak tak pahnih, sawi zui ngâi tak ni bawk chu a mite tâna Daniela ƣawngƣaina leh Messia chungchânga hrilhlâwkna te hi a ni.

Zirlâi Thupuite:

1. ƣawngƣaina chu. Danielan a mite tâna ƣawngƣaina a hlan hi keini tûnlâi huna miten kan entawn tûr a ni.

2. Hrilhlâwkna chu. Daniela ƣawngƣaina hi chhângin Pathian chuan chhandamna ruahman thui tak a neih chu a puang ta a. Jerusalem khawpui chu sak ƣat leh niin, Messia a lo kal ang a, tichuan, biak bûk pawh hriak thih (a rawngbâwlna thar thawh leh) a ni ang.

Nuna Bel Tûr: Daniela ƣawngƣaina leh Pathianin a chhân dân hi kan ngaihtuah chuan Pathian chu keimahni lak ata hla takah a awm lo a ni tih kan hre thei ang. Sual chuan Pathian lak ata min lo tihrang tawh mah se, Isua, Messia inhlanna azârah ngaihdam tawh kan ni a, amah nên chuan kan lo inpumkhat leh ta bawk. Daniela ƣawngƣaina hi Pathian nungchang rintlâkzia Aigupta ram ata a lo hruai chhuah tawh dân a hriatnaa inngat a ni a. Keini hi chuan Daniela âi pawhin ƣawngƣaina tûr chhan ƣha zâwk kan nei nghe nghe. Messia chu a lo kal tawh a, vân biak bûkah khian min sawipuina hna a thawk mêk bawk. Chutiang chuan Daniela tâna thil lo la thleng tûr kha keini tân chuan a taka lo thleng fel vek tawh a ni a. “Chuvângin, zahngaihna kan hmuh theihna tûr leh, puih kan ngaih huna ƣanpuina khawngaihna kan hmuh theihna tûrin khawngaihna lalƣhutphah chu huai takin i hnaih ang u” (*Heb. 4:16, NKJV*).

THE 2-NA: ZIR ZĀUNA

Tūnah chuan zirĭai thupui pahnihte hi thūk zāwkin i han bih ho teh ang u:

1. Tawngtāina chu

He tawngtāina hi Daniela lehkhawua tawngtāina thu sei ber leh pawimawh ber a ni a. He tawngtāina a hlan chhan hi pahnih a awm. A hmasa zāwk chu, Daniela 8-ah khān inlārna a hmuh hnua Daniela taksa leh rilru chauhzia kan hmu a (*Dan. 8:27*). Kha inlārnaah khān ki tē tak tē lo thān chho dân, Pathian mite a beih dân leh chibai būkna dik lo a rawn siam chhuah dân hmuhtîr a ni a nih kha. Zîng leh tlâi (kum) 2,300 hnu-ah biak būk chu tlenfâi/tihthianghlim a ni dāwn tih hrilh a ni bawk a. Hêng thil hriatthiam harsa tak takte hi a hnu kum 10 chhûng zet chu a awmzia hrethiam lovin a awm rih a. A bîk takin, zîng leh tlâi 2,300 pheh hi chu a hrilhfiahna a dawng lo tluan ta nghe nghe. Chuvâng chuan Daniela pawhin hetiang hian a sawi ta rêng bawk a: “Inlārna chu mak ka ti êm êm mai a” (*Dan. 8:27*) tiin.

A pahnihna chu, Jerusalem khawpui leh tempul tihchhiata a awm leh, a hnampuite saltāna khān a rilru a tihah hle mai kha a ni. Jerusalem khawpui din thar leh leh an rama a mite an kîr leh hun tîr chu a nghâkhlel hlê a. Chutichuan, Jeremia lehkhawu hi nasa takin a zir ta a, chuta tâng chuan Jerusalem tihrama a awm hun chhûng tîr chu kum 70 a ni dāwn tih a hre chhuak ta a ni (*Jeremia 25, Jeremia 29*). Pathianin a mite an ram lama a hruai kîr leh a, Jerusalem khawpui sak that leh hna an thawh leh hun tîra ruat chu a lo thleng ta a ni. Pathian Lehkha Thu a zirna a tângin Daniela hian sala a hnamte an tân chhan bulpui ber chu Pathian laka luhlul an chhuah fo vâng a ni tih a hre chhuak ta a. A dân an bawhchhia a, zâwlneite thusawi an hnâwl a, thuthlung pawh an bawhchhe fo bawk. Pathian Thu a chhiar chuan a hneh ta hle a, tichuan Jerusalem khawpui leh tempul chu din thar leh a ni a, a mite sual chu a ngaihdam a nih theih nân a

ṭawngṭâi ta a. A ṭawngṭâi pawh hian Lal Daria thupêk dodâla Jerusalem lam hawi deuh khera a ṭawngṭâi ang khân (*Daniela 6*) a ṭawngṭâi ṭhînin a rinawm.

He a ṭawngṭâina hian keimahni ṭawngṭâina nun leh LALPA nêna kan inlaichîn tawnna kawngah zirlâi pawimawh tak tak min zirtîr a. Ngun leh zuala kan chhiar chuan Daniela ṭawngṭâina hi a Bible thu hle a ni tih kan hria ang. A ṭawngṭâi thuchham tam takte hi chu Bible-a lehkhabu danghte pawh hian kan hmu ve a. Chûng zîngah chuan Leviticus 26:40–45 leh Deuteronomi 30:1–10 te hian sawi lan ngei an phû. A leh lamah, Ezra leh Nehemia lehkhabu te pawh khân Daniela tih dân hi entawnin Pathian Lehkha Thu chu an ṭawngṭâi thuchhamah an hmang uar ve hle tho bawk.

Chu bâkah chuan, Daniela ṭawngṭâina hi mi dangte dîlsakna a ni bawk a. Babulon rama sawrkâr mi lian tak ni mah se a mite nêna an inzawmna a chhu chat chuang lo. Mi ṭhenkhat chuan dinhmun ṭha an chan hian anmahni mi leh sate an theihngihl ta mai ṭhîn a. Daniela erawh hi chuan a mite zînga mi ve tho a la nihzia a tilang zêl a; chutianga an zînga mi ni ve tho nia an inngaih tlat reng avâng chuan an tân a dîl ta rêng bawk a ni. Vawi eng emaw zât “kan” tih ṭawngkam a hmang a, hei hian an hnam sualnate chu ama sualna pawh a ni ve tho tih a pawmzia tilangin, Pathian khawngaihna leh ngaihdamna a dîl ta a ni (*entîr nân, Dan. 9:5, 18, 19*).

Mi dangte tâna ṭawngṭâi hi Isua entawn theihna kawng remchâng tak a ni bawk a. A chhan chu mi dangte mamawh kan ngaihtuah aleiah keimahni zâwk tak hi chu kan intheihngihl daih mai ṭhîn. Chutianga mi dangte tâna kan kan ṭawngṭâi chuan malsâwmna nasa tak kan châng ṭhîn nghe nghe bawk. Joba pawh a ṭhiante tâna a ṭawngṭâi kha chuan Pathianin a hloh tawh zawng zawngte a pe kîr leh ta vek a nih kha (*Joba 42:10, NKJV*).

Daniela ʔawngʔâina hi eng mah thup ʔhen awm lo leh tih tak zeta ʔawngʔâina a ni bawk a. A mite leh an hruaitute sualna chu pawmin a puang chhuak vek mai a nih kha. Pathian dân an bawhchhia a, zâwlneite pawh an hnar fo tih pawh zêp ʔît têt tum hran lo va; chuwâng chuan sal an tâng ta mai pawh kha an phû hlih hlih ni-ah a ngâi hmiah mai a ni. A tâwp berah chuan Daniela ʔawngʔâina hi Pathian nungchang felzia tihlan châknain a tur chhuah a ni a. Israel hnam leh an khawpui te din thar leh a nih chuan hnam hrang hrangte pawhin Pathian zahawmzia leh felzia chu an lo hre ve thei dâwn a ni.

2. Hrilhlâwkna chu

A ʔawngʔâi chhâna pe tûrin Gabriela—bung 8-a kan hmuh Daniela hnên rawn inlâr vântirhkoh bawk kha—a rawn kal a, ani chuan a mite tâna Pathian ruahmanna thui tak takte chu a rawn hrilh ta vek mai a ni. He Messia chungchâng hrilhlâwkna pawimawh ber maia thil pawimawh tak tak awmte chu hre tûrin Daniela 9:24–27 hi i lo thlîr ho teh ang u.

A hmasa berin, Daniela hnêna Gabriela a rawn thlen hi “tlâi lam thil hlan hun lâi vêl” a ni a (*Dan 9:21*). A rawn thlen hun han ngaihtuah hian biak bûk leh a rawngbâwlna nêna inzawmna nei thuchah a rawn keng ni ngeiin a lang. Ni e, he vântirhkohin a rawn puan tûr leh hrilhfiah tûrte chu: Jerusaelem khawpui sak ʔhat leh thu te, Messian tlanna hna a thawh thu te, Kristan min sawipuina hna a thawh ʔan theih nâna vân biak bûka lawm luh a nih thu te a ni.

A pahnihaah chuan, he hrilhlâwkna hi hapta 70 ($70 \times 7 = 490$) huang chhûngah pêk a ni a, chu chu jubili ʔum 10 (10×49) nêna intluk chiah bawk. Hetianga number pasarih a rawn hmang uar viau mai hian chhandamna famkim chu Messia kal tlanga thawh tlingtlâk tûr a nihzia a entîr pawh a ni mai thei e. Chu bâkah chuan, he hrilhlâwkna hun duan lâwk hian Pathianin thil lo la thleng tûrte a hre lâwk vêk a, a hun duan sa chhûngah

a chhandamna ruahman ang hi hlen chhuak tûrin hna a thawk a ni tih a tilang.

A pathumnaah chuan Gabriela hi Daniela inlârna hriatthiamtîr tûra lo kal a ni (*Dan. 9:23*). “Hrethiam” tih thumal hian Daniela 8 kha min kawhhmuh lêt leh a, chutah chuan Danielan inlârna awmzia a hriatthiam loh thu kan hmu a nih kha (*Dan. 8:27*). Heta “inlârna” (Hebrai tawngin, *mar’eh*) tih thumal hi vântirhkok pahnih lo lan thu leh zîng leh tlâi 2,300 hnua biak bûk tlen fâi a nih tûr thu (*Dan. 8:13, 14*) sawina atâna Hebrai thumal a hman tho kha a ni.

A pali-naah chuan, Daniela 9-a hrilhlâwkna hian zîng leh tlâi 2,300 ințanna kan hriat theihna tûr thil pawimawh tak min hrilh a, a ințanna kan hria a ni chuan a tâwp hun tûr pawh kan hre thei dâwn bawk a ni. Gabriela sawi dân chuan hapta70 chu “ruat” fel a ni tawh a; heta “ruat” tih sawina Hebrai thumal hi angial angana lehlin dâwn chuan “tan [chhum]” tih tûr a ni ang a, chu chuan hapta 70 chu hun rei zâwk ațanga tan chhum a ni tih a kâwk. Chuti a nih chuan, hêng hrilhlâwkna pahnihte hi a bulțanna chu thuhmun a ni tihna a ni a, “Jerusalem tung ding leh sa țha tûra thupêk a chhuah” (*Dan. 9:25*) ațanga chhiar țan ve ve tûr a ni ang. He thupêk hi B.C. 457-a Artazerzia chhuah kha a ni a, Juda-te chu anmahni rama an kîr a, Jerusalem khawpui an din thar leh phalsak an ni ta a nih kha (*Ezra 7*).

Panganaah chuan, hapta 70 (kum 490) chu B.C.457-ah ințanin A.D. 34-ah a tâwp a. Hapta tâwp ber chhûnga thil thleng tûrte chu puan lâwk a nih ang ngeiin a thleng tawh bawk. Chumi hapta tîr lamah chuan Isua Messia kha vântlâng hmâah a rawn inlan țan a, Baptistu Johanan Jordan luiah mipui thlîr țhup chungin a baptis a nih kha (chu chu A.D. 27 kha a ni). Hemi hapta lâihâwl vêlah (A.D. 31) hian Isua chu khenbeh a ni a. Tin, hapta tâwp lamah (kum 470 tâwp dâwn hnaiah) Stephena chu martar-in a thi a, chu chuan Gentail-te hnêna chanchin țha hrilh țanna a rawn thlen ta a ni.

A paruknaah chuan, hapta sarihnaa thil thleng tûr pawimawh tak dang pakhat chu “Hmun Thianghlim Ber” (Hebrai ƣawngin, *godesh qodashim*) hriak thihna a ni a, chu chu v̄n biak b̄k hawna niin, A.D. 31-a Krista v̄na an han l̄wn a, min sawipuina hna a thawh ƣan chiah kh̄n a thleng ta a ni. Heta biak b̄k a sawi hi v̄n biak b̄k a nih ngei a rinawm a, a chhan pawh A.D. 31 kha chuan Jerusalem tempul kh̄n chhandamna ruahmanah pawimawhna eng mah an nei tawh loh v̄ng a ni a, Krista thihna kh̄n h̄lral thilhlan chu awmze nei lovah a siam ta si a.

A pasarihnaah chuan, B.C.457 hi z̄ng leh tl̄i 2,300 hrilh̄l̄wkna inƣanna a nih bawk av̄ngin, Daniela 8:13,14-a kan hmuh v̄n biak b̄k tlen f̄i tih hi kum 1844-ah a inƣan a ni tih kan hre thei a. Hemi kum hian Krista chu ror̄l l̄wkna hna ƣan t̄urin Hmun Thianghlim Berah a l̄t ta a ni.

A t̄awp berah chuan, hrilh̄l̄wknaa thil mak tak tak sawi lante k̄arah hian Isua chu i hmuh hmai h lo ang u. Hrilh̄l̄wkna in a sawi thil thlengte hi Messian tlanna hna a thawhnaah a v̄wrt̄awp a thleng a, chv̄ng chuan Israel te chauh ni lovin, khawv̄k pum pui hian an chhawr vek d̄wn a ni. Daniela hian a d̄l âia tam daih chh̄anna a dawng tihna a nih chu. Hetiang hian kan ƣawngt̄aina pawh chh̄anin a awm ve fo a ni lo’ m ni? Kan beisei âia nasa daihin kan ƣawngt̄ainate hi a chh̄ang thei si a.

THEN 3-NA: NUNA BEL TÛR

- ❶ Daniela ƣawngt̄ai d̄n ziar̄ng tl̄ngpui chu engte nge ni a, ch̄ungte chuan nangma mi mal ƣawngt̄ai nun chungch̄ang eng nge a sawi le?
- ❷ Daniela hian a ƣawngt̄ainaah kh̄n sual puanna chipchiar angreng tak a telh a. Hetianga ƣawngt̄ai hian eng tin nge mi dangte t̄ana ƣawngt̄ai d̄n t̄ur a hrilh che? Eng tin nge i ƣawngt̄ai d̄n phung i thl̄k danglam ang?
- ❸ T̄unah kh̄n mi tu emaw t̄ana d̄lna ƣawngt̄ai i hl̄n m̄k em? I d̄ksaka dinhmun chu eng tiang taka chiangin nge i hriat le?

➊ Mi dangte tâna dîlna ƣawngtâi kan hlanna tûr dâl thei ngaihtuahna dik lote chu eng nge ni?

➋ Hrilhlâwkna in a sawi hapta 70 tih te, zîng leh tlâi tih te hian tûn lâi hunah pawimawhna a la nei reng em? A la nei hân emaw, nei hân loh hân emaw chu han sawifiah teh. Hêng namber-te hian Pathian chungchâng eng nge min hrilh a, eng tin nge Isua hnênah kan inpêkna a tihchak sawi rawh.

➌ Daniela dinhmunah khân han indah ve chhin la, tichuan hêngte i chhâng dâwn nia:

Pathian chuan Daniela 8-a hrilhlâwkna hi kum 10 vêl hnu-ah chauh a awmzia Daniela hnênah a hrilhfiah a ni a. Thlarau lam leh thil danga zawhna i neihte chhâng tûra Pathian i nghah kawngah khân eng tiang takin nge i dawh theih ve le? Eng tiang kawngin nge chutianga i nghah hun chhûng rei a ngaihna chuan hrethiam tûra Pathian Lehkha Thu chhiar ngun leh zual a ngaihzia a hriattûr che sawi rawh.

Daniela chu a la ƣawngtâi mêk lâiin a ƣawngtâinate chhâng tûrin a hnênah Gabriela rawn tih a ni a. Hetianga rang hian i ƣawngtâi chhânna i lo hmu ve tawh em? Hetianga rang hian em ni Pathianin i ƣawngtâina a chhân thîn tlângpui? Han sawifiah deuh teh.

Eng tin nge ƣawngtâina leh Bible chhiar hi inbûktâwk takin i kalpui theih ang?

➍ Daniela 9-in thil lo la thleng tûrte a sawi zîngah hian a eng ber hi nge nangma thlarau nun tân pawimawh sawi la, a pawimawhna chhan pawh sawi bawh rawh.

* * *

ANGOLA AIRPORT-AH VÂNTIRHKOH

By Andrew McChesney, Adventist Mission

UÂNTIRHKOHE hi airport-ah an chêng thîn em ni le?
Tlâi khat chu Angola khawpui Luanda-ah TAAG Angolan Airlines thlawhna nghâkin ka awm a. São Tomé and Príncipe thliârkhâr lama kohhran rawngbâwlna chanchin ngaihvena kal tûrin thlawhna chu dêrkâr hnih emaw lai ka nghâk a.

A hun takah boarding pass chu ka chhuttîr a. thlawh chhuahna tûr lama mi intlar sei tak chu ka zawm vê nghâl a. Mahse, ka boarding pass ka'n entîr chuan, Portuguese ãawnga eng emaw ni sawi chungin min hawisan nghâl hmak mai a. A ngaihna ka hre lo vin, ka rilrû a buai deuh a, security officer a ko nghâl a, ani chuan minit 20 ka nghah a la ngai tih min hrilh a.

A hnû minit 20-ah chuan airline-a thawktu chuan ka boarding pass chu min pawmsak a, mi dang tam tak lo awm tawhna pindan lam chu min kawhhmuh a. Minit 15 vêl ka nghâk leh ta a ni.

Chutah airline-a thawktu pakhat hian, “São Tomé!” tiin a rawn âu lauh lauh a, ka zui nghâl a, kâilâwnah chhukin, thlawhna thlawh chhuahna tûr lamah kan kal a. Mahse hê thawktu, gate vêngtu ni nghâl bawk hian min kaltîr phal lo leh tlat mai pek a. Portuguese ãawnga eng emaw ni sawiin, min hawisan leh hmak a. Thil awmzia min hrilh tûrin security an awm tawh bawk sî lo; minit 20 vêl ka nghah leh a ngai dêwn a nih hi ka ti rilrû a.

Pasenger dang chu an lût thla zung zung a, chuta la awm zui chu mi tlêm tê chauh kan ni ta mai. Kal mai ka rilrûk a. Ka boarding pass lo endiktu tûr pawh an awm tawh bawk sî lo. Kailâwn hnuai bera lo nghâktu mipui buai deuh nuâk nuâk kârah chuan ka'n ding vê ta ngawt mai a ni.

Minit a ral zêl a, mahse thlawhtheihna lama min hruai tûrin bus a lo tlân mang bawk sî lo.

Chutah tlangvâl sam buâng, ipte buâng ak hi ka hmâah a ding a. Engati nge tlar hnung lama a intlar zâwk loh tihte ka ngaihtuah mai mai a. Minit rei vak lo hnûah chuan, min en rân chungin, “My English” a ti a.

Eng a tihna nge ni ang, a ngaihna ka hre lo hlê mai. Ka rilrû tê tê chuan ‘*Portuguese tawng bâk tawng dang ka thiam lo*’ a tihna a nih dâwn hi ka ti deuh a.

Chû pa chuan kan kiang vêla mi dangte chu a ’n melh kual a. Amah vêk chuan, “Hê thlawhna hi Portugal lama thlâwk tûr a ni. São Tomé lam kal tûr chu sâw tah sâwn!” tiin hall lam kâwkin, pai deuh hlek hian a sawi a.

Kei chuan, “Ka lâwm e!” tih pah chuan rang takin ka tlan nghâl a. Chutah chuan bus hian min lo nghâk reng tawh a; ka lût chauh tihin kawng a inkhâr nghâl a.

Thlawhnaah chuan chuâng kan tam lo, ka thu khât deuh pharh mai a, airport-a ka mi tawh kha ka ngaihtuah zui a. Engtin nge Sâptawng hmang ka ni tih min hriat theih? Tû mah ka bia pawh a ni sî lo tiin ka ngaihtuah a. Engtin nge ka kalna tûr lam pawh a hriat rêng rêng? Ka boarding pass lah iptêah ka khung daih bawk sî. Engtin nge mipui zîngah a hnung lama intlar lo va ka bul taka a rawn intlar?

São Tomé ka thlen chuan, ka thil tawn chungchâng chu kohhran hruaitu Eliseu R. Xavier hnênah ka hrilh a. Ani chuan Pathianin a vântirkoh a rawn tûr a nih chu a ti a. Thlawhna kha nang ta lo ilang chuan, kal ngaihna hre lo vin Luanda-ah ni thum ka châm a ngai ang tih min hrilh a. São Tomé pan hian kâr khatah tum thum chiah thlawhna a thlâwk thîn a ni.

Airport-ah hian vântirkohote an awm thîn tih chu ka ringhlel ta bîk lo a ni.

